

P8_TA-PROV(2014)0009

Olukord Ukrainas

Euroopa Parlamendi 17. juuli 2014. aasta resolutsioon Ukraina kohta (2014/2717(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Euroopa naabruspoliitika, idapartnerluse ja Ukraina kohta ning eriti oma 17. aprilli 2014. aasta resolutsiooni Venemaa surve kohta idapartnerluse riikidele ja eelkõige Ida-Ukraina destabiliseerimise kohta¹,
 - võttes arvesse 24. märtsil 2014 Haagis kohtunud G7 juhtide ühisavaldust,
 - võttes arvesse väliasjade nõukogu 17. märtsi, 14. aprilli, 12. mai ja 23. juuni 2014. aasta järeldusi,
 - võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 20. märtsi ja 27. juuni 2014. aasta järeldusi,
 - võttes arvesse OSCE/ODIHRi rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni lõpparuannet Ukraina ennetähtaegsete presidendivalimiste kohta;
 - võttes arvesse, et 27. juunil 2014 allkirjastati ELi ja Ukraina assotsieerimislepingu (mis hõlmab ka põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduspiirkonda) viimased osad,
 - võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku 15. mai ja 15. juuni 2014. aasta aruandeid inimõiguste olukorra kohta Ukrainas,
 - võttes arvesse NATO-Ukraina komisjoni 1. aprilli 2014. aasta avaldust,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 123 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et Ukrainas on endiselt suured julgeoleku-, poliitilised ja sotsiaal-majanduslikud probleemid; arvestades, et konflikt Ida-Ukrainas takistab tõsiselt riigi arengut ja õitsengut;
- B. arvestades, et Venemaa, olles okupeerinud ja annekteerinud Krimmi, rikub rahvusvahelist õigust ja oma rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad ÜRO hartast, Helsingi lõppaktist, Euroopa Nõukogu statuudist ning 1994. aasta Budapesti memorandumist julgeolekutagatiste kohta, ning rikub ka kahepoolseid kohustusi, mis tulenevad 1997. aasta kahepoolsest sõprus-, koostöö- ja partnerluslepingust;
- C. arvestades, et 25. mail 2014 valiti Ukraina uueks presidendiks Petro Porošenko; arvestades, et valimisi vaatles OSCE/ODIHRi juhitud rahvusvaheline valimisvaatlusmissioon ning et valimised hinnati üldiselt rahvusvaheliste kohustustega kooskõlas olevaks ning valdavas osas riigi territooriumist järgiti põhivabadusi, vaatamata vaenulikule julgeolekuolukorrale Ida-Ukrainas ja Krimmi ebaseaduslikule annekteerimisele Venemaa poolt;

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2014)0457.

- D. arvestades, et uus president esitas Ida-Ukraina olukorra rahumeelseks lahendamiseks 15 punktist koosneva plaani, mis säilitaks Ukraina suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja riikliku ühtsuse, sest ette on nähtud anda amnestia neile, kes annavad alla ega ole toime pannud raskeid kuritegusid, luua kontrollitud koridorid Venemaa palgasõdurite lahkumiseks ning alustada kaasavat dialoogi;
- E. arvestades, et president Porošenko kuulutas esimese sammuna ajavahemikuks 20.–30. juuni 2014 välja ühepoolse relvarahu, et oleks võimalik pidada konsultatsioone Ukraina, Venemaa ja separatistlike jõudude vahel; arvestades, et Ukraina valitsuse ühepoolset väljakuulutatud relvarahu rikuti korduvalt, peamiselt separatistide poolt, mistõttu oli hukkunuid mõlemal poolel;
- F. arvestades, et Venemaa Föderatsiooninõukogu kiitis 25. juunil 2014 heaks president Putini otsuse loobuda õigusest saata Venemaa relvajõud Ukraina territooriumile;
- G. arvestades, et välisasjade nõukogu kinnitas 27. juunil 2014 komisjoni analüüsi selle kohta, et Ukraina on täitnud viisanõude kaotamise tegevuskava esimese etapi kõik kriteeriumid ja liikunud edasi viisanõude kaotamise protsessi teise etappi;
- H. arvestades, et 27. juunil 2014 allkirjastasid EL ja Ukraina assotsieerimislepingu ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna lepingu ülejäänud sätted; arvestades, et selle lepinguga tunnustatakse Ukraina rahva püüdlust elada riigis, kus valitsevad euroopalikud väärtused, demokraatia ja õigusriigi põhimõtted;
- I. arvestades, et pärast ühepoolse relvarahu nurjumist otsustas president Porošenko taasalustada terrorismivastast operatsiooni, et maha suruda separatistide mäss riigi idaosas; arvestades, et Ukraina sõjavägi on saavutanud taas kontrolli mitme Ida-Ukraina linna üle ning sundinud mässulisi ja palgasõdureid Donetski suunas taganema; arvestades, et vägivald siiski jätkub;
- J. arvestades, et Saksamaa, Prantsusmaa, Venemaa ja Ukraina välisministrid kohtusid 2. juulil 2014 Berliinis ning leppisid kokku meetmetes, mille eesmärk on saavutada Ida-Ukrainas püsiv mõlemapoolne vaherahu;
- K. arvestades, et president Porošenko andis teada oma valmisolekust kuulutada välja teine relvarahu kolmel tingimusel: relvarahust peetakse kinni kahepoolset, kõik pantvangid vabastatakse ja OSCE teostab järelevalvet tõhusa piirikontrolli üle;
- L. arvestades, et president Porošenko teatas 14. juulil 2014, et Vene sõjaväe ohvitserid võitlevad Ukraina vägede vastu koos separatistlike mässulistega ning et Venemaa on kasutusele võtnud uue raketisüsteemi; arvestades, et NATO allikate kohaselt saadab Venemaa väidetavalt mässulistele lahingutanke, suurtükke ja muid relvi ning lubab üle piiri Venemaalt pärit palgasõdureid, kes ühinevad mässuliste rühmitustega;
- M. arvestades, et 11. juulil 2014 toimusid Brüsselis ELi, Ukraina ja Venemaa kolmepoolsed konsultatsioonid assotsieerimislepingu ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna lepingu rakendamise küsimuses; arvestades, et see on kasulik protsess, mis aitab üle saada pikaajalistest eriarvamustest, sest selles selgitatakse assotsieerimislepingust ning põhjalikust ja laiaulatuslikust vabakaubanduspiirkonna lepingust saadavat kasu ning võetakse arvesse kõigi poolte põhjendatud muresid;

1. tunneb heameelt assotsieerimislepingu, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna lepingu ülejäänud sätetele allakirjutamise üle ning on veendunud, et see hoogustab poliitiliste ja majandusreformide läbiviimist, aitab riiki kaasajastada, tugevdab õigusriiki ja suurendab majanduskasvu; avaldab Ukrainale toetust lepingu ajutisel kohaldamisel; kinnitab, et lepingu ratifitseerimise menetlus Euroopa Parlamendis viiakse läbi võimalikult kiiresti; kutsub liikmesriike ja Ukrainat üles lepingu ruttu ratifitseerima, et seda saaks niipea kui võimalik täielikult rakendada; rõhutab, et assotsieerimisleping ning põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping ei ole kuidagi seotud NATOga integreerumisega;
2. väljendab suurt heameelt, et allkirjastati ka assotsieerimislepingud Moldova ja Gruusiaga, mis tähistab nende riikide ja ELi poliitilistes ja majandussuhetes uue ajastu algust; nõuab nende lepete kiiret ratifitseerimist ja tunneb heameelt asjaolu üle, et Moldova parlament on lepingu juba ratifitseerinud; taunib Venemaa võetud nn karistuslikke kaubandusmeetmeid nende riikide vastu, kes on sõlminud ELiga assotsieerimislepingu, sest need lepingud ei kujuta endast ohtu Venemaale; rõhutab asjaolu, et sellised võtted on vastuolus Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjadega ja poliitiliselt motiveeritud ning on seetõttu lubamatud;
3. tunneb heameelt selle üle, et Petro Porošenko valiti õiglastel ja demokraatlikel valimistel esimeses voorus Ukraina presidendiks; märgib, et valimistulemus näitab seda, et elanikkond toetab kindlalt riigi Euroopa-suunalisi ja demokraatlikke püüdlusi;
4. toetab rahuplaani, mis on parim võimalus pingete leevendamiseks ja rahu saavutamiseks; toetab president Porošenko otsustavat tegevust Ukraina ühtsuse, suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse tagamiseks; peab kiiduväärseks tema lubadust tegeleda süsteemse korrupsiooni ja avaliku sektori vahendite omastamise probleemiga; kordab, et Venemaa osaleb sõjalises tegevuses ja varustamises; nõuab tungivalt, et Venemaa täidaks oma rahvusvahelisi kohustusi, võtaks tõsiselt rahumeelse lahenduse läbirääkimisi ning kasutaks oma tegelikku mõju igasuguse vägivalla peatamiseks;
5. nõuab Kagu-Ukraina konflikti lahendamise kolmepoolse kontaktrühma uut kohtumist ning toetab uusi suhtlusvorme osapoolte vahel;
6. rõhutab Ukraina rahva põhiõigust vabalt määrata oma riigi majanduslik ja poliitiline tulevik ning kinnitab, et Ukrainal on vastavalt ÜRO põhikirja artiklile 51 õigus enesekaitsele; kordab, et rahvusvaheline üldsus toetab Ukraina ühtsust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust; nõuab tungivalt, et Ukraina julgeolekujõud järgiksid nn terrorismivastaseid operatsioone läbi viies täielikult rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelisi inimõiguseid käsitlevaid õigusakte, ning rõhutab, et tsiviilelanikkonda tuleb kaitsta; ning kutsub üles mässulisi ja palgasõdureid tegema sama ja mitte kasutama tsiviilisikuid inimkilbina; rõhutab, et kriis on vaja lahendada poliitilisel teel, ning nõuab tungivalt, et kõik osapooled ilmutaksid vaoshoitust ja peaksid kinni relvarahust, mis tuleb võimalikult kiiresti välja kuulutada ja mida tuleb rangelt täita;
7. mõistab hukka Venemaa agressiooni Krimmis, mis rahvusvahelise õiguse kohaselt on Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse jäme rikkumine, ning taunib Venemaa fakti-ette-seadmise-poliitikat välissuhetes; peab Krimmi annekteerimist ebaseaduslikuks ja keeldub tunnustamast Venemaa *de facto* võimu poolsaare üle; peab õigeks otsust keelata Ukraina sertifikaadita kaupade import Krimmist ja Sevastopolist

ning soovib teistel riikidel rakendada samasuguseid meetmeid kooskõlas ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga 68/262;

8. mõistab hukka jätkuva vägivalga ja iga päev lisanduvad inimohvrid Ida-Ukrainas, kodude ja vara hävitamise ning tuhandete tsiviilelanike põgenemise konfliktipiirkonnast turvalisematesse paikadesse; tervitab Ukraina poolset otsust kehtestada ühepoolne relvarahu ning peab kahetsusväärseks asjaolu, et mässulised ja palgasõdurid keeldusid selle eeskjuu järgimisest; tunneb sügavat muret Donetsk ja Luganski piirkondadesse lõksu jäänud tavaliste inimeste turvalisuse pärast; taunib seda, et inimesed on surma saanud ning et ohvrite hulgas on ka lapsi; avaldab sügavat kaastunnet nende perekondadele; mõistab hukka igasuguse tsiviilelanike märklauaks võtmise ja nõuab rahvusvahelise humanitaarõiguse ranget järgimist;
9. kutsub Venemaad üles otsustavalt toetama rahuplaani, võtma meetmeid selleks, et tõhusalt kontrollida oma piiri Ukrainaga ja peatada ebaseaduslikult relvastatud meeste, relvade ja varustuse jätkuv sisenemine, vaenutegevus ja vargsi sissetungimine, viivitamata vähendama oma vägesid ja tõmbama need Ukraina piirilt tagasi ning kasutama oma mõjuvõimu mässuliste ja palgasõdurite üle, et sundida neid relvarahust kinni pidama, relvi maha panema ja naasma taganemiskoridori kaudu Venemaale, nagu on ette nähtud Porošenko rahuplaanis – need oleksid esimesed kauaoodatud konkreetsed sammud, mis näitaksid, et Venemaa tõesti soovib kriisi lahendamist;
10. taunib Ukraina õhujõudude piloodi Nadja Savtšenko ebaseaduslikku kinnipidamist Venemaal ja nõuab tema kohest vabastamist, ühtlasi nõuab kõikide Ukrainas ja Venemaal kinnihoitavate pantvangide vabastamist;
11. palub komisjoni asepresidendilt ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgelt esindajalt ning Euroopa välisteenistuselt jõulisemat esindatust ja suuremat nähtavust kriisi lahendamiseks loodud dialoogimehhanismides, sealhulgas kontaktrühmas;
12. peab õigeks praeguste sanktsioonide laiendamist veel 11 isikule, kellest enamik on nn separatistlike ametivõimudega seotud ametnikud; toetab nõukogu, Euroopa välisteenistuse ja liikmesriikide ettevalmistusi, et kehtestada Venemaa suhtes täiendavaid sanktsioone, mis peaksid hõlmama majandus-, finants- ja energiasektorit ning ka relvade ja kahesuguse kasutusega tehnoloogia embargot; nõuab, et kehtestataks kollektiivne keeld Venemaale relvade müügiks, ning nõuab selle keelu täitmist, kuni olukord Ida-Ukrainas on normaliseerunud; hoiatab, et Venemaa mis tahes järgmised sammud Ukraina destabiliseerimiseks toovad kaasa lisasanktsioone ja kaugeleulatuvaid tagajärgi ELi-Venemaa suhetele;
13. nõuab, et nõukogu kutsuks Venemaad üles täitma oma kohustusi rahvusvahelisest õiguse kohaselt ning rakendaks kolmanda etapi sanktsioonid, kui olukord peaks seda nõudma;
14. nõuab tungivalt, et Euroopa Ülemkogu otsustaks Ukraina kriisi ja Venemaa valitsuse käitumise suhtes rakendada ühtsemat ja kindlamat strateegiat ning esindaks ühtset positsiooni, seda ka ELi energiajulgeoleku küsimustes; peab kahetsusväärseks asjaolu, et mõned liikmesriigid on selles suhtes näidanud üles ühtsuse ja ELi solidaarsuse puudumist;
15. toetab uuendatud ja vastastikku kokkulepitud relvarahu, et stabiliseerida

julgeolekukord, saavutada pingete tõeline leevendamine ja toetada president Porošenko rahuplaani, mille tingimusteks on relvarahu kahepoolne järgimine, pantvangide vabastamine ja OSCE järelevalve tõhusa piirikontrolli üle; tunneb heameelt Ukraina vägede hiljutise edu üle Ida-Ukrainas ning asjaolu üle, et nad on taastanud kontrolli mitmes suuremas linnas;

16. on veendunud, et OSCE erijärelevalve missiooni rolli tuleks tugevdada ning parandada tema materiaalseid ja rahalisi vahendeid, et toetada Ukrainat piiriäärsete regioonide kindlustamisel ja kontrollimisel;
17. tuletab Ukraina valitsusele meelde, et majanduslikud ja poliitilised reformid riigis on möödapääsmatult vajalikud; toonitab, et sisereforme ei tuleks alustada pelgalt välisel survele, vaid aluseks peaks olema rahva kindel toetus reformidele, mille käigus riigi ajakohastamisega luuakse jätkusuutlikud majanduslikud ja sotsiaalsed arenguvõimalused;
18. nõuab, et sõltumatult ja erapooletult uuritaks kõiki traagilisi sündmusi ja inimsusevastaseid kuritegusid, mis on alates 2013. aasta novembrist kõigis Ukraina osades toime pandud, ning et uurimised viidaks läbi Euroopa Nõukogu kontrolli all koostöös rahvusvaheliste osalejatega ja kuritegude eest vastutavad isikud antaks kohtu alla; on veendunud, et nende kuritegude tõhus uurimine on ainus võimalus taastada Ukraina ühiskonna ning ohvrite perede ja sõprade usaldus institutsioonide vastu;
19. tuletab meelde, et vaja on lõpp teha inimõiguste süstemaatilisele ja struktuursele piiramisele, halvale valitsemisele, laialdasele korruptsioonile ja tohutu suurele varimajandusele Ukrainas; rõhutab, kui tähtis on käimasolev põhiseadusreform ja kui oluline on toetada kodanikuühiskonna arengut, et saavutada tõeline osalusdemokraatia, mis edendab ja kaitseb inimõigusi, tagab õigluse ja hea valitsemistava kõigile inimestele riigi kõigis piirkondades ning aitab seeläbi kaasa riigi julgeolekule ja stabiilsusele; nõuab, et kooskõlas Euroopa normidega võetaks vastu diskrimineerimisvastane seadus;
20. toonitab, et vaja on luua usaldus ühiskonna eri kogukondade vahel, ja nõuab kestlikku lepitusprotsessi; rõhutab sellega seoses, kui tähtis on luua kaasav rahvuslik dialoog ning vältida propagandat, vihakõnet ja retoorikat, sealhulgas Venemaa poolt, mis võib konflikti veelgi süvendada;
21. peab lisaks äärmiselt tähtsaks, et alustataks keskvõimu järk-järgulist detsentraliseerimist piirkondlike ja kohalike omavalitsuste suunas, kahjustamata seejuures võimude sisemist tasakaalu või riigi tõhusat toimimist;
22. tunneb heameelt riigihangete seaduse vastuvõtmise üle ja nõuab selle hoolikat rakendamist; ootab, et kiiresti loodaks poliitiliselt sõltumatu korruptsioonivastane amet, kellel on pädevus uurida korruptiivset käitumist;
23. rõhutab vajadust tugevdada õigusriiki, mistarvis tuleks läbi viia ka kohtureform, mis aitaks taastada kodanike usalduse kohtusüsteemi vastu, ning vajadust depolitiseerida ja demilitariseerida õiguskaitseasutuste struktuur;
24. tervitab otsust luua ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugev tsiviilmissioon Ukrainas; kutsub komisjoni asepresidenti ja kõrget esindajat ning liikmesriike üles selle lähetamist kiirendama; on veendunud, et kõnealusel missioonil peab olema laiaulatuslik mandaat,

et tulemuslikult aidata ukrainlasi tarvilike ja põhjalike jõupingutuste tegemisel, mida on vaja riigi olukorra stabiliseerimiseks;

25. kordab oma toetust president Porošenko kavale korraldada ennetähtaegsed parlamendivalimised; rõhutab asjaolu, et need valimised tuleb läbi viia kooskõlas Veneetsia komisjoni soovitustega;
26. väljendab sügavat muret selle pärast, et Venemaa kihutusel tegutsevad mässulised ja palgasõdurid on põhjustanud inimõiguste ja humanitaarolukorra halvenemise Ida-Ukrainas ja Krimmis, pidades eelkõige silmas piinamisi, tapmisi, ajakirjanike ja aktivistide kadunuks jäämist ning pantvangivõtmisi, sealhulgas lapseröövi juhtumeid; nõuab tsiviilelanike paremat kaitset ja et Ukraina ametivõimud annaksid vastavates piirkondades humanitaarabi;
27. juhib sellega seoses tähelepanu Amnesty Internationali hiljutisele aruandele ja mõistab teravalt hukka kinnipidamised, metsikud peksmised, piinamise, mõrvad, kohtuotsuseta hukkamised ning muud inimõiguste ja humanitaarõiguse rasked rikkumised, mida peamiselt relvastatud separatistid ja mõnel juhul ka valitsusväed on viimase kolme kuu jooksul toime pannud aktivistide, meelevaldajate, ajakirjanike ja paljude teiste kodanike suhtes, kes ei ole Ida-Ukraina konfliktis aktiivselt osalenud; toetab üleskutset Ukraina valitsusele luua ühtne inimröövide register, mida regulaarselt uuendatakse, ning uurida kõiki väidetavaid liigse jõu kasutamise, väärkohtlemise või piinamise juhtumeid põhjalikult ja erapooletult;
28. toonitab vajadust leida selge, õiglane ja stabiilne lahendus Venemaalt Ukrainale tarnitava gaasi varustuskindluse tagamiseks, sest see on Ukraina majandusliku arengu ja stabiilsuse vajalik eeltingimus; on seisukohal, et EL peaks jätkuvalt täitma oma rolli ning aitama kaasa lepingule, mis võimaldaks Ukrainal maksta oma gaasitarnete eest konkurentsivõimelist hinda, mis ei ole poliitiliselt motiveeritud; rõhutab, et energiaressursside kasutamine Venemaa välispoliitika tööriistana kahjustab ELi jaoks pikemas perspektiivis Venemaa usutavust usaldusväärse kaubanduspartnerina ning prioriteediks tuleb võtta ELi sõltuvuse vähendamine Vene gaasist;
29. kutsub liikmesriike üles tagama piisava gaasivarustuse gaasi vastassuunavoo kasutamisega ELi naaberriikidest; tervitab seetõttu Slovaki Vabariigi ja Ukraina vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumit vastassuunavoogude kasutamise kohta, mis peaks innustama Ukrainat looma läbipaistva ja usaldusväärse gaasitranspordisüsteemi; tuletab meelde energiaühenduse strateegilist rolli ja asjaolu, et Ukraina on 2014. aastal selle eesistuja; tunneb heameelt selle üle, et koostöö Ukrainaga on komisjoni 2014. aasta juunis esitatud Euroopa energiajulgeoleku strateegia lahutamatu osa;
30. tunneb heameelt asjaolu üle, et Ukraina jõudis hiljuti viisanõude kaotamise tegevuskava teise etappi, mis annab taas kinnitust tema kindlast sihist luua vajalik õigus-, poliitiline ja institutsiooniline raamistik; on kindlalt veendunud, et lõppeesmärk peaks olema viisavabaduse kiire kehtestamine; nõuab, et seniks võetaks ajutiselt ELi ja liikmesriikide tasandil viivitamata kasutusele väga lihtsad ja odavad viisamenetlused;
31. tunneb heameelt selle üle, et komisjon on loonud Ukraina toetusrühma, mis hakkab Ukraina ametivõimudele andma kogu vajalikku abi poliitiliste ja majandusreformide läbiviimisel ning asub rakendama Euroopa reformikava;

32. rõhutab vajadust kaitsta Euroopa huve ja väärtusi ning edendada stabiilsust, heaolu ja demokraatiat kõikides Euroopa riikides;
33. kordab oma seisukohta, et assotsieerimislepingud Ukraina ja teiste idapartnerluse riikidega ei ole nende riikide ja ELi suhete lõppeesmärk; toonitab sellega seoses, et ELi lepingu artikli 49 kohaselt on Gruusial, Moldoval ja Ukrainal – nagu kõikidel Euroopa riikidel – Euroopa perspektiiv ning nad võivad taotleda liidu liikmeks saamist, tingimusel et nad peavad kinni demokraatia põhimõtetest, austavad põhivabadusi, inimõigusi ja vähemuste õigusi ning tagavad õigusriigi põhimõtete järgimise;
34. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele, Ukraina presidendile, valitsusele ja parlamendile, Euroopa Nõukogule ning Venemaa Föderatsiooni presidendile, valitsusele ja parlamendile.